

IMAS 14.10

اولین ویرایش

اول ماه اوت سال 2007 میلادی

(اصلاحات نوبت سوم ماه ژوئن سال 2013 میلادی)

راهنمایی های لازم برای ارزیابی و سنجش
ملاحظات که در عملیات مین دخیل هستند

با مدیریت:

سرویس عملیات مین سازمان ملل متحد (UNMAS)

آدرس: آمریکا-نیویورک شماره NY10017

خیابان 380 مادیسن (Madison) شماره M11023

ایمیل: Mineaction@un.org

تلفن: (1212)9631875

فکس: (1212)9632498

ترجمه شده: در شرکت بین المللی زمین پاک پرشیا (ZPP. Int. C)

مترجم: عتیرضا رفیعی

آگهی حق چاپ محفوظ است

حق چاپ اسناد و مدارک سازمان ملل متحد از جمله استانداردهای بین المللی عملیات مین (IMAS) با حمایت سازمان ملل متحد محفوظ میباشد. استفاده از این مدرک ویا بخشی از آن به صورت

یک محصول مطبوعاتی ومخابره آن برای هر منظوری به غیر بدون مجوز کتبی قبلی از سازمان UNMAS که از طرف سازمان ملل متحد مسئول شناخته شده است ممنوع است. این مدرک قابل فروش نمی باشد

مدیریت: سرویس عملیات مین سازمان ملل متحد (UNMAS)

آدرس: آمریکا-نیویورک شماره NY 10017

خیابان 380 مادیسن (Madison) شماره M 11023

ایمیل: Mineaction@un.org

تلفن: (1212)9631875

فکس: (1212)9632498

فهرست مندرجات

پیشگفتار

مقدمه:

راهنمایی برای ارزیابی عملیات مین:

1- هدف

2- منابع و مواخذ

3- اصطلاحات، تعاریف و اختصارات

4- ارزیابی عمومی

5- منظور و مقصود از ارزیابی

6- ملاکهای ارزیابی

6-1- ملاک ها و معیار ها

6-2- ارزیابی در موارد پیچیده بحرانی و اضطراری

7- انواع ارزیابی

7-1- عمومی

7-2- انجام شناسایی ها

7-3- نتیجه ارزیابی

7-4- ارزیابی فشارها و اثرات شدید

7-5- ارزیابی های تکوینی

8- اصول عمومی ارزیابی

9- مراقبت دایمی و بازرسی

10- ارزیابی ملاحظات طراحی

10-1- عمومی

10-2- نیازمندیهای شناسایی شده

10-3- موضوع ارزیابی

10-4- مقصود از ارزیابی

10-5- مشارکت اعانه کنندگان

10-6- چشم انداز و گستردگی ارزیابی

10-7- پاسخگویی

11- طراحی ارزیابی ها

11-1- عمومی

11-2- زمینه برای ارزیابی

- 11-3- موضوع ارزیابی
- 11-4- مقصود از ارزیابی
- 11-5- چشم انداز ارزیابی
- 11-6- ویژگی های اهداف و مسائل ارزیابی
- 11-7- ملاک ها و معیار های ارزیابی
- 11-8- متدولوژی
- 11-9- طرح کار، سازمان و موارد پشتیبانی
- 11-10- ملزومات گزارش
- 12- اجرای ارزیابی ها
- 12-1- به کار گماشتن و کار کردن در ارزیابی ها
- 12-2- آماده سازی یک طرح کار ارزیابی
- 12-3- اداره کردن ارزیابی ها
- 12-4- گزارش دهی
- 12-5- انتشار ارزیابی ها
- 13- پیگیری و تعقیب توصیه های ارزیابی
- 14- حقوق و وظایف نهاد های مربوط به ارزیابی
- 14-1- عمومی
- 14-2- فرصتها
- 15- مسئولیتها
- 15-1- مسئولیتهای سازمان ملل متحد
- 15-2- مسئولیتهای مقام مسئول عملیات مین در کشور
- 15-3- مسئولیتهای سازمان های عملیات مین
- 15-4- مسئولیتهای اعانه دهندگان
- 15-5- مسئولیتهای تیم ارزیابی
- 16- پیوستها

پیوست الف: مواخذ و منابع معمول

ثبت اصلاحات: (مدیریت اصلاحات استناد دارد های بین المللی
عملیات مین)

پیش‌گفتار

در ماه ژوئیه سال 1996 میلادی، استانداردهای بین‌المللی بشر دوستانه پاکسازی مین برای اولین بار توسط گروه‌های کاری در یک کنفرانس فنی بین‌المللی در کشور دانمارک پیشنهاد گردید. معیارهایی برای تمامی جنبه‌های پاکسازی مین تجویز گردید، استانداردها توصیه شدند و پیرامون یک تعریف جهان‌شمول چون واژه پاکسازی توافق به عمل آمد.

در اواخر سال 1996 میلادی، اصول پیشنهاد شده در دانمارک به وسیله یک گروه کاری به سرپرستی سازمان ملل متحد به صورت استانداردهای بین‌المللی عملیات بشر دوستانه پاکسازی مین به وجود آمد. این تالیف در ماه مارس 1997 به وسیله سرویس عملیات مین سازمان ملل متحد (UNMAS) انتشار پیدا کرد.

چشم‌انداز و میدان این استانداردهای بدیع از سال‌های گذشته تاکنون وسعت و گسترش پیدا کرده تا ترکیبات و موضوعات دیگر عملیات مین را در برگیرد و تغییرات حاصله را به راهکارها، رویه‌ها، و روش‌های عملیاتی انعکاس بخشد. استانداردها دوباره توسعه پیدا کردند و به استانداردهای بین‌المللی عملیات مین تغییر نام داده شدند و اولین چاپ آنها در اکتبر سال 2001 منتشر گردید.

سازمان ملل متحد مسئولیت کلی توانمندسازی، تشویق و مدیریت موثر برنامه‌های عملیات مین از جمله توسعه و حفظ و حمایت استانداردهای بین‌المللی عملیات مین را بر عهده دارد، بنابراین سرویس عملیات مین سازمان ملل متحد (UNMAS) دفتری در درون دبیرخانه سازمان ملل متحد می‌باشد که مسئولیت توسعه و حفظ استانداردهای بین‌المللی عملیات مین را پذیرفته است. استانداردهای بین‌المللی عملیات مین به همت و همکاری مرکز مین زدائی بشر دوستانه ژنو (GICHD) تولید و منتشر می‌گردد.

کار آماده‌سازی، تجدید نظر و تجدید چاپ استانداردهای بین‌المللی عملیات مین (IMAS) به وسیله کمیته‌های فنی با پشتیبانی سازمان‌های بین‌المللی، دولتی و غیردولتی (NGO) صورت می‌پذیرد. آخرین نسخه هر کدام از این استانداردها به همراه اطلاعات مربوط به عملکردهای کمیته‌های فنی مزبور را میتوان در شبکه اینترنتی WWW.mineactionstandards.org پیدا نمود. استانداردهای بین

المللی عملیات مین حداقل هر سه سال یک بار به منظور انعکاس رویه ها و مقررات و گسترش عملیات مین و الحاق تغییرات به ملزومات و دستورالعمل های بین المللی مورد تجدید نظر و باز نگری قرار می گیرند.

مقدمه

همانطور که عملیات مین در سال های اخیر گسترش پیدا کرده است ، تاکید بر تقویت مسئولیت و پاسخگویی بخش عمومی برای عملیات مین، یک تعهد و الزام شدید برای ارتقاء سطح حرفه ای در بخش مذکور و از همه مهمتر نتایج حاصله از مدیریت عملیات مین بروز نموده است.

این مسائل باعث شده است که نسبت به منافع و مزیت های ارزیابی ها آگاهی های بیشتری در جهت تامین هدف، بهنگام نمودن عملیات ، بازخورد دقیق و مرتبط با مسائلی که باعث مداخله به وسیله عملیات مین می گردد به دست آید. این تمایلات و خواسته ها به حدی پیش رفته است که ارزیابی در طراحی عملیات مین به عنوان هسته اصلی در میان اجزا و ترکیبات آن فرض و تلقی می گردد . مضافاً به اینکه خیلی از کارفرمایان عملیات مین و اعانه دهندگان اصرار بسزایی دارند که ارزیابی ها را بایستی به عنوان مولفه اصلی در قراردادهای تجاری و موافقت نامه های تهیه وجه به حساب آورد. ارزیابی ها به عنوان یک فاکتور مهم در عملیات مین و یک گام و مرحله قوی در دایره وسیع پروژه و برنامه شناخته شده است.

حوزه ارزیابی بسیار گسترده است. ارزیابی ها ممکن است در خط مشی و سیاست عملیات مین در یک پروژه در داخل یک برنامه عملیات مین صورت پذیرد.

ارزیابی ها ممکن است پیرامون جنبه های خاص عملیات مین به عنوان مثال، آموزش خطرات مین (MRE) انجام پذیرد. اضافه بر آن، در ارزیابی ها ممکن است عمدتاً به طراحی، برنامه ریزی و اجرای یک پروژه یا یک برنامه توجه شود و یا ممکن است تمام این موارد مورد تست و آزمایش قرار گیرد ، از جمله اثرات اجرای عملیات در دست اجرا و تحمل پذیری اثرات مداخله در عملیات پاکسازی.

هدف این استاندارد این است که یک راهبرد و یا یک راهنما برای آماده سازی و هدایت ارزیابی های عملیات مین و همچنین برای گزارش دهی و انتشار و استفاده از دست آوردهای ارزیابی، نتایج، آموزه های کسب شده و تجویزهای حاصله از آن باشد. این طور تشخیص داده شده است که خیلی از آژانس ها و نمایندگی های بین المللی می گویند که مأموریت های ارزیابی هر کدام خط مشی و مسائل راهبردی خودشان را دارند. این دستورالعمل که از طریق تجربه به دست آمده است قصد ندارد که این قبیل خط مشی ها و راه کارها را تغییر دهد.

راهنمایی برای ارزیابی و سنجش عملیات مین

1- چشم انداز:

قصد و منظور این استاندارد تامین رهنمودهای لازم برای آماده سازی و هدایت ارزیابیهای عملیات مین، نحوه گزارش دهی، انتشار اطلاعات و استفاده از کشفیات ارزیابی، نتایج، درس آموزی و توصیه های لازم می باشد.

2- منابع و مواخذ: لیستی از منابع و مواخذ اصلی در

پیوست الف این استاندارد قرار گرفته است. مواخذ اصلی و معیاری مدارک و اسناد پراهمیتی هستند که این استاندارد و دستورالعمل یا بخشی از این استاندارد از آن طریق شکل پذیرفته است.

3- اصطلاحات، تعاریف و اختصارات:

فهرست کامل لغات و همه اصطلاحات، تعاریف و اختصاراتی که در سری استانداردهای بین المللی عملیات مین (IMAS) مورد استفاده قرار گرفته است در استاندارد شماره 04.10 از سری استانداردهای بین المللی عملیات مین (IMAS) ارائه گردیده است. در سری استانداردهای بین المللی عملیات مین (IMAS) واژه های *Should, Shall* و *may* برای نشان دادن درجه و شدت قصد و اجابت امور به کار گرفته شده اند. این وضعیت با زبان استفاده شده در استانداردهای بین المللی (ISO) مطابقت و سازگاری دارد.

(*Shall*) برای نشان دادن ملزومات، روشها و مشخصاتی که بایستی برای تطبیق یافتن با استانداردها مورد استفاده قرار گیرند به کار گرفته شده است.

(should) برای نشان دادن درجه ارجحیت ملزومات، روشها و مشخصات مورد استفاده قرار می‌گیرد.

(may) برای نشان دادن امکان بکارگیری روش، راه و کنش مورد استفاده قرار می‌گیرد.

اصطلاح مرجع ملی استانداردهای عملیات مین (NMAA): به یک نهاد دولتی، معمولاً کمیته ای در یک وزارتخانه در کشور آلوده به میادین مین و گلوله های عمل نکرده اطلاق می‌گردد که مسئولیت مدیریت، دستورالعمل ها و هماهنگی عملیات مین را به عهده می‌گیرد.

توجه: در صورتیکه (NMAA) در کشور آلوده به میادین مین و گلوله های عمل نکرده وجود نداشته باشد یا تشکیل نشده باشد ممکن است که سازمان ملل متحد (UN) یا سازمان بین المللی دیگری بخشی و یا تمام مسئولیتهای NMAA را به عهده بگیرد وکل وظایف یا بخشی از وظایف مرکز مین زدایی و همچنین NMAA را انجام دهد.

واژه Output در ارتباط با ارزیابی، اشاره به محصولات، کالاهای اصلی و خدماتی دارد که از انجام یک عملیات مین حاصل می‌شود. همچنین **Output** شامل تغییرات به عمل آمده در مقابل دخالت فاکتورهای اجرایی **out come** می‌باشد. (مانند گسترش و پیشرفت ظرفیت های منطقه در ارتباط با آلودگی های موجود).

واژه out come در بافت ارزیابی عملیات مین اشاره بر احتمال یا تاثیرات کوتاه مدت یا میان مدت اقدامات و یا عملیات مربوط به **output** دارد. همچنین **Output** ارتباط به کارائی آن دخالت و یا آن اقدام دارد.

واژه IMPACT در ارتباط با ارزیابی عملیات مین به اثرات اولیه و ثانویه، چه مثبت و چه منفی که توسط یک اقدام عملیات مین چه به صورت مستقیم و چه به صورت غیر مستقیم و چه به نحو عمدی و چه به نحو غیرعمدی صورت می‌پذیرد اطلاق می‌گردد. که در این صورت ممکن است واژه **Final outcome** جایگزین آن گردد.

واژه Triangulation در ارتباط با ارزیابی، اشاره به آن دارد که با استفاده از تئوری های گوناگون، منابع و یا انواع اطلاعات و یا انواع تجزیه و تحلیل های یک شناسایی موردبررسی قرار گرفته و مستند سازی می‌گردد.

منابع اطلاعات ممکن است لزوماً از طریق مردم تأمین نگردند و شامل مدارک و اسناد، نقشه‌ها، تصاویر و عکس‌های ماهواره‌ای نیز بشوند.

واژه (intervention) در ارتباط با ارزیابی عملیات مین به یک فعالیت، پروژه، برنامه و یا به یک خط‌مشی اشاره دارد که در خصوص عملیات مین‌پا در میانی می‌نماید.

4- ارزیابی عمومی (General Evaluation) :

به مراحل تعیین ارزش و اهمیت یک فعالیت، خط مشی، پروژه و یا یک برنامه اشاره دارد. ارزش و اهمیت برای یک عملیات مین ابتدا بر حسب تغییرات در وضعیت معیشتی مردم (مردان، زنان و کودکان) در جوامع مبتلا به آلودگی های میادین مین و گلوله های عمل نکرده، مناطق و کشورهای آلوده و همچنین توسعه سخت افزاری و نرم افزاری در ظرفیت های مکانی و منطقه ای برای مدیریت پیشرفت و توسعه جامعه و پیشرفت در مواجه شدن با وظایف بین المللی در راستای حذف مین های زمینی و سایر مواد منفجره به جای مانده از جنگ ها محاسبه می گردد.

فعالیت ها و نتایج مستقیم عملیات مین (به عنوان مثال مناطق پاکسازی شده، آموزش خطرات مین به مردم (MRE)، کمک به آسیب دیدگان حوادث مین و غیره) همچنین در ارزیابیها مورد توجه و ملاحظه قرار می گیرند اما انگیزه اصلی و خواسته نهایی بهبود وضع و موقعیت مردم از جمله (افزایش سلامت و رفاه استفاده کنندگان مورد نظر، توسعه و پیشرفت ظرفیتهای محلی و پیشرفت در جهت رسیدن به انجام وظایف بین المللی) می باشد. مردم یا استفاده کنندگان از زمین و منطقه، ارزش یک پروژه یا برنامه های عملیات مین را تعیین می نمایند. برای تعیین ارزش یک عملیات مین و ارزیابی آن یک سری تفاسیر و تعاریف کلی وجود دارد. بهر روی اگر بخواهیم به صورت دقیق پروسه ارزیابی را تعریف نماییم به شرح زیر بیان می گردد.

ارزیابی یک پروژه در دست اقدام و یا تمام شده عملیات مین، عبارتست از شناسایی واقعی، علمی و منطقی آن از نظر برنامه ریزی، خط مشی، طراحی، اجرا و نتایج حاصله از آن. هدف از ارزیابی مشخص کردن رابطه بین مراحل اجرایی و دستیابی به اهداف، میزان تاثیر و کارایی پروژه از نظر رشد و توسعه و مشخص کردن اثرات منفی آلودگی و نحوه تحمل پذیری آنها می باشد.

یک شناسایی و یا یک ارزیابی بایستی اطلاعات معتبر و مفیدی را تامین نماید و بتواند مسبب الحاق آموزه های کسب شده به مرحله تصمیم گیری هر دو بخش، یعنی اعانه دهندگان و دریافت کنندگان گردد.

تعریف مزبور برموارد زیر تاکید دارد.

الف) الزام به داشتن رویکردی سیستماتیک و قابل مشاهده در ارزیابی مورد نظر.

ب) امکان ارزیابی یک پروژه و یا یک برنامه در حین اجرا (ارزیابی تکوینی) و یا بعد از اتمام پروژه (ارزیابی تلخیصی)

ج) نیاز به توجه کردن به تمام مراحل و سیکل پروژه از طراحی تا اجرا و نتایج نهایی به منظور کسب آموزه هایی که میتواند در جهت افزایش سطح کیفی برنامه اجرایی و سطح طرحریزی، راهنمای خوبی باشد.

د) نتایج ارزیابی مورد نظر بایستی در حد امکان بطور وسیعی در بین اعانه کنندگان و مسئولین دولتی عملیات مین و استفاده کنندگان از منطقه انتشار پیدا نماید.

عملیات ارزیابی تنها جمع آوری سیستماتیک و تهیه و تقویم کردن داده ها نمی باشد. ارزیابی نیاز به شناسایی و تشخیص مسائل بحرانی دارد، نیاز به مشخص کردن زمینه و انگیزه برای اخذتصمیمات و تجزیه و تحلیل علل و معلول ها و در بعضی موارد نیاز به پیش بینی نتایج احتمالی بعدی دارد.

5- منظور و مقصود از ارزیابی:

مقصودهای اولیه که توسط ارزیابی ها برآورد میشوند به شرح زیر میباشند:

الف) انجام بهتر سازی و افزایش کیفیت زندگی و ظرفیت های مردم بومی و سازمانهای منطقه ای بر حسب نتایج به دست آمده از پروژه عملیات مین یا برنامه.

ب) ازدیاد و افزایش مسئولیت و پاسخگویی به اعانه دهندگان، NMAA، استفاده کنندگان و غیره.

ارزیابی بایستی برای کسب منافع کلیه کسانی که در این مسئله ذیربط و ذیمدخل هستند تلاش خود را به انجام برساند از جمله مردان، زنان و کودکان که تحت تاثیر عملیات مین قرار دارند، نمایندگان اعانه کننده گانی که عملیات مین را پشتیبانی می نمایند، دولت و ارگانهای حمایت کننده از جمله NMAA و MAC و نمایندگان اجرایی و زیر مجموعه های آنها.

1- اصول ارزیابی در پاراگراف شماره 5 نشریه سازمان توسعه
دستیاری برای هماهنگی اقتصادی و توسعه سال 1991 میلادی)
مورد مطالعه قرار گیرد.

Development Assistance Organization for Economic Cooperation (DAC) 1991

6- ملاک های ارزیابی:

6-1- ملاک ها و معیار ها:

ارزیابی ها دست یابی به هدف ها را مورد آزمایش قرار
میدهند (کوتاه مدت، میان مدت و طویل المدت) و همچنین
فاکتورهایی مانند رابطه تحمل پذیری اثرات را تست و
بررسی می کنند.

برای ارزیابی های عملیات مین ملاک ها و معیارهای زیر به
خدمت گرفته میشوند.

الف) مربوط بودن: (relevancy):

میزان وسعت و فضایی که در آن هدف های یک عملیات با
ملزومات استفادکنندگان از منطقه و احتیاجات کشور و
ارجحیت های جهانی سازگاری داشته و مربوط گردد.

ب) اثربخشی: (efficiency):

سنجش میزان تبدیل منابع و آورده های اقتصادی از قبیل
وجوهات، تخصیص های زمانی و غیره به نتایج حاصله (داده
ها و خروجی ها)

ج) سودمندی: (effectiveness):

وسعت و فضایی که به موجب آن هدفهای عملیات انجام می
پذیرد یا انتظار هست که انجام پذیرد و به حساب آوردن
اهمیت های مربوطه

د) اثرات شدید و فشارهای تحمیل شده: (impact):

اثرات دراز مدت اولیه و ثانویه چه منفی و چه مثبت و چه
مستقیم و چه غیر مستقیم و چه ارادی و چه غیر ارادی که
به موجب انجام عملیات به وجود می آید و واژه (final
outcome) ممکن است جایگزین آن گردد.

ه) تحمل پذیری (sustainability):

با ادامه مزایای حاصله از فعالیت های عملیات مین و کمک
رسانی عمده به اتمام میرسد

(و ایمنی و کیفیت:

این ملاکی است که اصولاً به فعالیت های مین زدایی مربوط
میشود و این مسئله را که آیا کار به صورت ایمن انجام
گردیده و استانداردهای مورد نیاز برای ارتقاء کیفیت
فعالیت رعایت گردیده را مورد پوشش قرار میدهد مانند
شناسایی فنی، پاکسازی، علامتگذاری و غیره.

از ملاکها و معیار های فوق مربوط بودن، اثربخشی، سودمندی
و ایمنی کیفیت را میتوان به سادگی مورد آزمایش
قرار داد. تشخیص اثرات و فشارهای درازمدت و تحمل پذیری
فشارهای یک پروژه یا یک برنامه برای شناسایی مشکل به
نظر میرسد، مگر این که ارزیابی در یک زمانی بعد از اینکه
عملیات به اتمام برسد انجام گردد.

سایر ملاکهای عمومی که ممکن است برای عملیات مین و
ارزیابی آنها مورد استفاده قرار گیرند به قرار زیر
هستند.

(ز) ارزیابی پولی (value-for-money) :

ارزیابی پولی عبارت است از ارزیابی (اقتصادی ،
تاثیربخشی و سودمندی)

(ح) سودمندی در ارتباط با بها (cost-effectiveness) :

سودمندی در ارتباط با بها (برای مقایسه وسایل گزینشی و
برای انجام ممیزی هدفها بکار برده میشود)
(ط) منفعت: در ارتباط با قیمت (برای مقایسه وسایل گزینشی
برای حصول و دست یابی به هدف های متفاوت و گوناگون چه
قابل مقایسه باشند و چه نباشند).

(ی) رضایت کارفرما برای هر دو جنسیت (مردان و زنان)

(ک) رضایت استفاده کنندگان

(ل) امکان تکرار: (آیا یک پروژه میتواند در محیط دیگری
تکرار شود؟)

(م) قابلیت ازدیاد مقیاس: (آیا یک پروژه یا یک برنامه
میتواند از نظر وسعت افزایش پیدا کند یا مقیاس آن بیشتر
شود؟)

6-2- ارزیابی در موارد پیچیده بحرانی و اضطراری:

برنامه های عملیات مین اغلب در وضعیتهای اورژانسی،
بغرنج و پیچیده شروع می گردند. در زمانیکه نیاز برای
عملیات مین حالت فوریت بیش از حد دارد در این وضعیت و

شرایط، منابع محدود و ضرورت تغییر سریع محیط، برنامه سازی را مشکل میسازد. در چنین محیطی نیاز به یک ملاک اضافی یا یک معیار جایگزین می باشد که به خدمت گرفته شود که میتوان به شرح زیر از آنها نام برد.

الف) به جا بودن و درستی (timeliness)
در یک وضعیت اورژانسی جوامع ارزیابی کننده اغلب نمی توانند منتظر کمک و یاری بمانند.

ب) دفاع پوششی (coverage Defense)
آیا کلیه جوامعی که در معرض خطر می باشند کمک های لازم را دریافت می نمایند؟

ج) پیوستگی (coherence)
آیا اقدامات عمل کنندگان بین المللی مانند سازمان حافظ صلح و دیپلماسی مذاکرات صلح را تسهیل می بخشند و به صورت دو جانبه انجام می گردد؟

د) هماهنگی (co-ordination)
آیا نمایندگی های مختلف، تلاشهای مناسب جهت تشریح اطلاعات و هماهنگ نمودن اقدامات خود بر روی زمین به عمل می آورند.

ه) حمایت: (protection)
آیا تلاشهای کافی برای حمایت از غیرنظامیان و آسایش کارگران در مقابل خطرات به عمل می آید؟

7- انواع ارزیابی:

7-1- عمومی:

ارزیابی ها ممکن است برای تست و آزمایش فقط جنبه های معینی از مواردی که در عملیات مین دخالت دارند انجام گردند و یا ممکن است در برگیرنده طیف وسیعی از دایره پروژه و نتایج آن باشد از جمله اثرات و یا تاثیرات مخرب آن.

چشم انداز و اندازه هر گونه ارزیابی بستگی به ملزومات مشخص طرف مسئول انجام ماموریت و زمان ارزیابی دارد. به عنوان مثال ارزیابی در یک پروژه و یا یک برنامه در حال انجام قادر نمی گردد که در زمینه هر گونه جزئیات و دستیابی به اهداف طویل امدت انجام وظیفه نماید. بطور کلی هر کدام از ارزیابی ها ممکن است به 4 مقوله تقسیم گردد.

الف) انجام ارزیابی شناسایی ها

(ب) برآمد و حاصل ارزیابیها

(ج) ارزیابی فشارهای وارده

(د) ارزیابیهای تکوینی

7-2- انجام ارزیابی شناسایی ها:

انجام ارزیابی شناسایی ها (PAEs) اجرای یک مداخله که بر اساس آن، نتایج حاصل به قابلیت تحویل اراضی منجر شده است می باشد. انجام ارزیابی شناسایی ها، ملاک و معیاری را مورد استفاده قرار می دهد مانند کارایی و اقتصادی بودن و الزامات اصولی برای مداخله عملیات مین که برای ایمنی و کیفیت آن تاثیر بسزایی دارد.

انجام ارزیابی شناسایی ها فقط یک پروژه و یا یک برنامه را تا مرحله ای که نتایج حاصل (اراضی پاکسازی شده، آموزش خطرات مین و غیره) به هدف استفاده کنندگان از اراضی نزدیک شود به پیش می برد، مگر اینکه اجراکننده، هدفی را در نظر گرفته است که از بکار بردن صحیح و مناسب نتایج حاصله به وسیله استفاده کنندگان خاص از اراضی به آن هدف نایل می گردد.

انجام ارزیابی شناسایی ها به ملاکها و معیارهای مخصوص تاکید دارد به عنوان مثال:

(الف) بهره وری:

آیا اجرکننده پروژه یا برنامه از مجموعه صحیحی از حداقل آورده های مورد نیاز برای نائل شدن به نتایج مورد نیاز استفاده کرده است؟

(ب) تاثیر پذیری:

آیا نتایج حاصله به تمام نیازمندیهای استفاده کنندگان از اراضی پاسخ مثبت داده است؟

(ج) مقرون به صرفه بودن:

آیا اجراکننده پروژه یا برنامه از پایین ترین قیمت ها در تهیه آورده ها (با رعایت کیفیت) استفاده کرده است؟

(د) ایمنی:

آیا فعالیت هایی که در جهت استفاده آورده ها انجام شده است توام با ایمنی بوده اند؟

(ه) کیفیت:

ایا نتایج حاصله از کیفیت موردلزم و بالاتر برخوردار هستند؟

7-3- نتیجه ارزیابی:

ارزیابی های به عمل آمده ممکن است تمام جنبه های یک مداخله شامل اینکه آیا به خوبی طراحی و به تصویر کشیده شده و آیا به نتایج مثبتی برای استفاده کنندگان از محیط ختم گردیده است را در بر داشته باشد. ارزیابی های انجام شده ممکن است که تحمل پذیری مداخله را هم مورد تست و آزمایش قرار دهد.

ارزیابی های حاصله برون دادهای عملیات مداخله را مورد آزمایش قرار می دهد و مشخص می کند که استفاده کنندگان از محیط چگونه از برون دادها برای منافع اقتصادی جامعه استفاده می نمایند (برون دادها شامل استفاده از اراضی پاکسازی شده برای کشت غلات یا رفتار ایمن تر که از آموزش خطرات مین و گلوله های عمل نکرده منتج میشود می گردد) یا از ظرفیت های جدید برای بهبود شرایط و وضعیت چگونه بهره برداری می گردد.

توجه: برون دادها ممکن است از نظر جنسیت برای استفاده کننده از محیط فرق نماید، مردان و زنان ممکن است از زمین هایی که مورد پاکسازی قرار می گیرند به صورت یکسان استفاده نکنند. احتیاجات جنسیت های مختلف موجود در جامعه و تجزیه و تحلیل آنها بایستی برای حصول اطمینان که برون دادها به مردان، زنان و کودکان چه منافی می رسانند اداره و هدایت گردند.

7-4- ارزیابی فشارها و اثرات شدید ناشی از آلودگی (شناسایی اثرات فشارهای وارده بر جامعه ناشی از آلودگی مین و UXO):

شناسایی اثرات فشارهای وارده بر جامعه ناشی از جنگ و آلودگی های میدین مین و گلوله های عمل نکرده یک دوره طولانی تر از عواقب برنامه ریزی شده و غیر برنامه ریزی شده عملیات مین را مورد بررسی قرار می دهد. شناسایی اثرات فشارهای شدید و مخرب بر جامعه مشکل ترین مرحله جهت هدایت آن می باشد زیرا در این راستا مسایلی است که بایستی مورد بررسی قرار گیرد که آیا در آینده چه اتفاقات و حوادثی رخ خواهد داد و چنانچه در انجام عملیات مین مداخله صورت نگیرد چه اتفاقاتی خواهد افتاد، همینطور ارزیابی فشارهای وارده بر جامعه بایستی به صورت دقیق اندازه گیری گردد و در صورتیکه این ارزیابیها به طور دقیق انجام نشود تاثیرات منفی بر روی برنامه ریزی و حصول نتایج مطلوب خواهد گذارد. این فاکتورها شامل مسائل سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و انجام

سایر پروژه ها و برنامه ها می شوند ، همچنین بایستی میزان وسعت هر کدام از فاکتورها بر تاثیرات فشارهای وارده بر جامعه در هنگام ارزیابی عملیات مین مشخص گردد.

7-5- ارزیابی های تکوینی:

ارزیابی های تکوینی ویا ارزیابی های تشکیلاتی برای بهبود نحوه انجام کار مورد استفاده قرار می گیرند و اغلب در خلال فاز اجرایی پروژه ها و برنامه ها در نظر گرفته میشوند.

ارزیابی های تکوینی ویا ارزیابی های تشکیلاتی برای جمع آوری اطلاعات صحیح و لازم و مقایسه آنها با استانداردهای بین المللی و نشان دادن بازخورد اجرای پروژه یا اجرای برنامه به وسیله مدیران و سایر پرسنل اجرایی پیرامون چگونگی وضعیت و شرایط اجزا و مولفه های به کار گرفته شده در پروژه یا برنامه مورد بهره برداری قرار می گیرند و در پایان اعلام می شود که کدام اجزاء و مولفه ها در سیستم اجرا کارآیی خوبی دارند و کدام اجزا و المانها کارآیی خوبی نداشته و بایستی تعویض یا تغییر یابند و یا بایستی اصلا حذف گردند.

8- اصول عمومی ارزیابی:

گستره و حیطه عمل و شاخص ارزیابی ها در ارتباط با مداخله عملیات مین با یکدیگر فرق دارند ولی اصول عمومی معینی در همه آنها کاربرد دارد که ذیلا به شرح آنها پرداخته میشود:

(الف) ارزیابیها بایستی فقط در هنگامی به عمل آیند که نیاز به یک ارزیابی مستقل و بی طرفانه برای یک پروژه عملیات مین و یا یک برنامه عملیات مین اعلام شده باشد.

(ب) برنامه ریزی ارزیابی بایستی با یک طرح اصلی مداخله عملیات مین آمیخته شود و براین اساس اطلاعات گرد آوری و شاخص های پیشرفت جمع میشوند و شواهد و قرائن حیاتی را تامین می نمایند.

(ج) ارزیابی باید مفید فایده باشد . اساسا ارزیابی برای بهبود طراحی و تغییر یک مداخله عملیات مین مورد استفاده قرار می گیرد. این نوع ارزیابی به تصمیم گیرندگان و قاعده سازی استراتژیک کمک می نماید.

د) در جاییکه لازم باشد ارزیابی باید در جهت متعهد کردن همه کسانی که در انجام عملیات مین زیربط و ذیمدخل هستند تشریک مساعی نماید.

ه) نتایج ارزیابی باید برای کلیه کسانی که در انجام عملیات مین ذیسهم و ذیمدخل هستند از جمله استفاده کنندگان منتشر گردد.

9-مراقبت دائمی و بازرسی :

9-1-مراقبت دائمی:

مراقبت دائمی(QA): مراقبت ، ارزیابی را به وسیله تامین کمی و کیفی داده ها در اجرا و کسب نتایج، پشتیبانی و حمایت می نماید. داده های مراقبت از مهم ترین مسائلی است که برای مدیریت پروژه یا برنامه مورد استفاده قرار می گیرد اما باید گرد آوری و نگهداری گردند تا بتوانند به وسیله ارزیاب ها مورد استفاده قرار گیرند . علاوه بر اینکه مراقبت به وسیله یک برنامه و یا راه کار اجابت می گردد مراقبت می تواند همچنین مسائل و موارد زیر را مورد شناسایی قرار دهد:

2-) در بعضی موارد ، گزارش ارزیابی بعلت محرمانه بودن یا حساسیت اطلاعات مالی و بازرگانی نمی تواند به همه سهام داران ارائه گردد . باتمام این وجود بایستی تلاش شود که نتایج حاصل از ارزیابی به طور مناسب به همه ذیسهم های انجام عملیات مین ارسال گردد.

الف) پیشرفت در اهداف اجرا و یا انجام نتایج
ب) اجابت استانداراهای کیفیت و ایمنی

ج) انجام تغییرات لازم در محیط به طوریکه مداخله عملیات مین بتواند صورت پذیرد . این اطلاعات به وسیله شاخص کردن تعدادی فاکتورهای بیرونی بر دخالت عملیات مین کمک خواهد کرد .

د) در وضعیت و شرایط استفاده کنندگان از پروژه و یا برنامه تغییراتی انجام می‌گردد که به ارزیابی در تعیین فشارهای بالقوه و بالفعل و تاثیرات آنها کمک خواهد کرد. مراقبت و ارزیابی بایستی با هم در طراحی و برنامه ریزی عملیات مین مورد ملاحظه قرار گیرند.

9-2- بازرسی (Audit) :

بازرسی ها و ارزیابی ها دو تابع مکمل یکدیگرند و هم پوشانی هایی بین آنها وجود دارد . عملیات بازرسی عبارتست از برآوردهایی از کفایت و شایستگی کنترل های مدیریت برای حصول اطمینان از استفاده مقرون به صرفه و سود مند منابع ،حفاظت کردن از دارایی ها ،قابلیت اطمینان و اعتماد از منابع مالی و سایر اطلاعات ،قبول و اجابت دستورالعمل ها ،قوانین و مشی های مقرر شده ،تاثیر مدیریت خطرات و کفایت های ساختارهای سازمانی و سیستم ها و پیشرفتهای تدریجی و مداوم پروژه یا برنامه مورد نظر. یک بازرسی عبارتست از فعالیتی که برای جلب اطمینان و اعتماد کسانی که در این پروژه ذیسهام و ذیمدخل هستند طراحی میشود که آیا این عملیات با قواعد واضعه ،دستورالعمل ها ، استانداردها و هنجارهای مناسب هماهنگی و هم خوانی دارد؟ (بازرسی قبول و اجابت) یا اینکه هدف های اجرایی پیش بینی شده و موافقت شده به صورت اقتصادی و موثر جوابگو می باشند؟ (بازرسی اجرایی) . بازرسی ها بر روی کنترل عملیات و مدیریت تمرکز دارند و این فاکتورها با مقایسه هنجار ها یا استانداردها که کم و بیش وسیعتر و در برگیرنده مسائل استراتژیک هستند و اصول ، قواعد و ملاکهای بیشتری را مورد نظر قرار می دهند مورد استفاده قرار می گیرند.

هدف های اصولی که به وسیله بازرسیها دنبال می گردند عبارتند از :

الف) حصول اطمینان از این که انجام عملیات پروژه با هنجارهای برقرار شده یا استانداردهایی (مانند IMAS و SOP های درون سازمانی) هماهنگی و هم خوانی دارد و دستورالعمل های موجود در آنها مورد اجابت قرار می گیرد. ب) بالا بردن مسئولیت آنهایی که برای انجام عملیات مین اعانه می پردازند یا سرمایه گذاری می نمایند یا پیمانکارانی که عهده دار کارهای زیرساختی و غیره هستند.

ج) بهبود شرایط و انجام عملیات پروژه، سرمایه و منابع درمیان نهاده و فعالیتهایی که برای انجام پروژه و یا برنامه عملیات مین بایستی مورد استفاده قرار گیرد و هدایت دستاوردها و خروجی ناشی از عملیات مین و خدمات انجام شده و بطور کلی (انجام صحیح و کامل کار)

10- ارزیابی ملاحظات طراحی:

10-1- عمومی:

برای برنامه ریزی ارزیابی ها چند فاکتور وجود دارد که بایستی مورد ملاحظه قرار گیرند که این فاکتورها بطور خلاصه ذیلاً مورد بحث قرار می گیرند:

10-2- نیازمندی شناسایی شده:

ارزیابی ها فقط بایستی در هنگامی مورد برنامه ریزی قرار گیرند که یک نیاز شناخته شده برای یک شناسایی مستقل و بی طرفانه از یک پروژه یا یک برنامه عملیات مین و یا بخشی از آن احساس شود و همچنین منظوری در استفاده دستاوردها و یافته های ارزیابی معرفی گردد تا بتوان انجام ارزیابی و مسئولیت پذیری آن را مطابق با نیاز و منظور مورد نظر بهبود بخشید.

10-3- مناسبت و بجا بودن:

اغلب نتایج ارزیابی برای اخذ تصمیمات قطعی در چرخه پروژه یا برنامه مورد استفاده قرار میگیرد بنابراین ارزیابی ها بایستی به اندازه کافی قبل از هنگام اخذ تصمیمات قطعی و جدی برنامه ریزی و جهت اجرای آن، گزارش نمودن و انتشار نتایج آن وقت کافی وجود داشته باشد. این مسئله این اطمینان را حاصل می نماید که توصیه ها و راهنمایی های لازم قبل از اخذ تصمیمات قطعی و جدی در دسترس می باشد.

10-4- هماهنگ سازی:

ارزیابی ها درخواست های قابل ملاحظه ای را برای کارکنان سازمان عملیات مین بوجود میآورند. و همچنین این در خواست ها از سازمان های عملیات مین و سایر کسانی که در پروژه ها و برنامه های عملیات مین ذیسه می باشند بعمل می آید. در جایی که امکان داشته باشد سازمانهای انجام دهنده ارزیابی ها بایستی تلاش کنند که طرح های ارزیابی خود راهمهاگ نموده و به صورت مشترک ارزیابی ها را به عهده بگیرند.

10-5- مشارکت اعانه کنندگان:

در هر موقعی که ممکن باشد، استفادکنندگان (مرد و زن) و سایر کسانی که به نحوی در پروژه ذیسه می باشند بایستی در طراحی ارزیابی ها بعنوان کسانی که احساس مالکیت در نتایج ارزیابی دارند شرکت نمایند. هر زمانی که مناسب باشد بایستی تلاش لازم برای به دست آوردن نظرات زنان و گروههایی که ممکن است فرصت بیان نقطه نظرات خود را نداشته باشند بعمل آید.

اگر یک ارزیابی نیاز به شناسایی و بررسی علل تغییر در وضعیت سلامت و تندرستی استفاده کنندگان دارد تدارک وسایل لازم بایستی برای استفاده کنندگان و یا نمایندگان آنها برای مشاوره در میان گذارده شود و اگر شرکت آنها در ارزیابی و تعیین اقدامات لازم بر اساس داده ها، توصیه ها و آموزه های به دست آمده توسط ارزیابی به صورت عملی لازم است، به آنها اعلام گردد.

طرح ریزی ارزیابی همچنین باید به اندازه کافی به اعانه کنندگان، سازمان عملیات مین دولتی و سازمانهای عملیات مین و سایر کسانی که در ارزیابی ذیسه می باشند اجازه مشارکت بدهد.

10-6- چشم انداز و گستردگی ارزیابی:

چشم انداز و گستردگی ارزیابی و مسائلی که مورد ارزیابی قرار می گیرند بایستی به دقت مورد ملاحظه قرار گرفته و اطمینان حاصل شود که به مسائل بحرانی و وخیم توجه شده است. ارزیابی ها بایستی انگیزه کسب اطلاعات را به وجود آورند.

10-7- پاسخگویی:

طرح ریزی هایی که برای ارزیابی ها تهیه می گردند بایستی مسئولیت طبیعی و ذاتی سازمانهایی که درگیر انجام ارزیابی ها هستند و در این رابطه و مدیریت منابع و نتایج به دست آمده پاسخگو هستند را مشخص و معین نماید. این کار به سه طریق انجام می گردد:

الف) مسئولین عملیات مین یک کشور و سازمانهای اجرایی بایستی یک گزارش از نتایج به دست آمده از مناطق و اماکن آلوده به میادین مین برای استفاده کنندگان از محیط تهیه نمایند.

ب) تهیه کنندگان منابع و وسایل بایستی به سازمانهای گیرنده و وصول کننده برای کیفیت و چگونگی کمک با شرایط زیر پاسخگو باشند .

1) به موقع بودن کمک و مساعدت

2) نشست و یا جلسه با سازمان یا سازمانهای گیرنده و وصول کننده برای بررسی نیازهای واقعی و ارجحیتها
3) اجتناب از ایجاد تنگناهای غیر لازم از طریق حذف گزارشات و ارائه مقررات غیر ضروری.

4) هم آهنگ سازی کمک ها و مساعدت ها در موقع تعیین خط مشی ها، راه کارها، طرحریزیها، گزارشات و مذاکره با سایر نمایندگان مدد کاری.

ج) مسئولین عملیات مین در کشور و سازمانهای اجرایی بایستی به تهیه کنندگان منابع برای مدیریت منابع و نتایج به دست آمده گزارش ارائه نمایند.

برای تسهیل هماهنگ سازی، سازمانهای اجرا کننده ماموریت بایستی مرکز عملیات مین بشر دوستانه ژنو را مطلع سازند زیرا ارزیابی طرح ریزی شده می تواند در تقویم مطالعات و ارزیابی ها آگهی شود.

www.gichd.org/calendars/evaluations-and-studies-calendar/

11- طراحی ارزیابی ها :

11-1- عمومی :

هر کدام از ارزیابی ها طرح ریزی خواهند شد و کتابچه نحوه اجرای طرح (terms of reference) تهیه خواهد گردید ، که جزئیات راهنمایی های مربوط به ارزیابی ها را پیرامون تمامی جنبه های ارزیابی تامین می نماید. در هنگامی که این کار عملی باشد کتابچه نحوه اجرای طرح با همکاری و تشریح مساعی کسانی که در پروژه یا برنامه ذیسه و ذیربط باشند تهیه می شود (پاراگراف 10-4) مندرج در بالا را مطالعه نمایید . مواردی که در کتابچه نحوه اجرای طرح بایستی مطرح گردد به شرح زیر است

11-2- زمینه برای ارزیابی (مفاد مندرج در کتابچه اجرای طرح ارزیابی)

با مروری بر مفاد مندرج در کتابچه اجرای طرح ارزیابی که بر اساس آن اجرا می گردد موضوعاتی از قبیل مسایل ومندرجات ذیل پوشش داده شده است :

الف) زمینه مشکلات مین ها و مهماتی که از جنگ به جای مانده است (ERW) شامل گلوله های عمل نکرده و اجزا باقی مانده آنها.

ب) تاریخچه ای از اقدام که بایستی مورد ارزیابی قرار گیرد.

ج) جنبه های مرتبط با ارزیابی که پروژه یا برنامه بر اساس آنها انجام می گردد (اجتماعی ، فرهنگی ، جغرافیایی و غیره و همچنین بر اساس چارچوب قوانین و خط مشی ها).

د) سهامداران کلیدی وطبیعت وابستگی آنها به پروژه.

ه) فعالیت های مربوط و تکمیلی (بشر دوستانه و توسعه و غیره) در مناطق آلوده به میادین مین (مشکلاتی که با آنها برخورد می شود و یا موقعیت هایی که به آنها دست پیدا میشود با ذکر تاریخ و وضعیت.

11-3- موضوع ارزیابی:

موضوع ارزیابی بایستی به وضوح بیان گردد (یک پروژه ، یک خط مشی حکومتی عملیات مین یا یک برنامه ، یک سازمان اجرا کننده ، یک سازمان پشتیبانی کننده ، یک روش یا استراتژی اعانه دادن و غیره)

11-4- مقصود از ارزیابی:

قصد و هدف ارزیابی بایستی به طور واضح تعریف گردد. قصد و هدف ارزیابی ونوع ارزیابی که باید انجام گردد (پاراگراف 7 را مطالعه نمایید)بایستی بیان نماید و بگوید که ارزیابی چرا بایستی انجام گردد (به عنوان مثال آموزه های لازم جهت بهبود وضعیت اجرا) و نتایج حاصله چگونه مورد بهره برداری قرار خواهد گرفت(به عنوان مثال گذاردن آورد ه ها در بوتله آزمایش و گرفتن تصمیم که آیا اقدامات بایستی ادامه پیدا نمایدیا خیر) و چه کسی یا کسانی از اطلاعات استفاده خواهند کرد.

11-5- چشم انداز ارزیابی:

چشم انداز و گستره ارزیابی با توجه به منظور و قصد ارزیابی کرانه و خطوط سرحدی ارزیابی و بهم پیوستگی اهداف ارزیابی و ملاکهای مربوط به یک وضعیت ویژه را نمایش می دهد. گستره و چشم انداز ارزیابی بطور تنگاتنگ به انواع ارزیابی که باید انجام گردد پیوند خورده است اما بایستی جزئیات ویژه بیشتری در پوشش ارزیابی تهیه گردد به عنوان مثال یک دوره زمانی معین،یک فاز در اجرای

پروژه و یا برنامه، منطقه جغرافیایی و یا درجه و یا حدوظیفه و نقش کسانی که در پروژه و یا برنامه ایفا مینمایند.

11-6- ویژگی های اهداف و مسائل ارزیابی:

اهداف ارزیابی بایستی واقع بینانه و در شرایط منابع موجود و بودجه تعیین شده و دسترسی به اطلاعات و داده های احتمالی و داده هایی که میتوانند در زمان اجرای ارزیابی به دست آیند و منابع انسانی متخصص موجود قابل دستیابی باشند. هدفهای ارزیابی بایستی مقاصد و نوع ارزیابی را دنبال نمایند. این هدفها بایستی روشن و واضح بوده و بوسیله کسانی که در نتایج ارزیابی ذیسهام و ذیربط هستند مورد موافقت قرار گیرند. بعنوان مثال:

الف- معلوم کردن نتایج (برونداد-عواقب و فشارهای وارده) و تاثیر و کارایی و ارتباط اقدام مورد نظر با وضعیت محیط.

ب- تهیه و تامین کردن دست آوردها، نتایج و توصیه های لازم جهت تعیین خط مشی آینده و گرفتن تصمیمات موثر جهت برنامه ریزی.

ارزیابی ها همچنین ممکن است بوسیله مسایل و سوالات ارزیابی به جهت معین سوق داده شوند. (بعنوان مثال آیا بدون حضور یک مشاور و ناظر فنی بین المللی میتوان به نتایج قابل قیاس دست پیدا کرد؟ یا تا چه اندازه ای حرکت به طرف قراردادهای رقابتی و مناقصه ای به کار ایی پروژه کمک می کند؟

اینها جزئیات بیشتری را به اهداف ارزیابی می افزایند و به تعریف چشم انداز پروژه یا برنامه کمک می نمایند.

11-7- ملاک ها و معیار های ارزیابی:

ملاک ها و معیار های ارزیابی که بایستی مورد تست و آزمایش قرار گیرند به صورت صریح و روشن در کتابچه طراحی پروژه (TOR) تعریف می گردند.

برای ارزیابی یک عملیات مین ملاک ها و معیار های استاندارد بایستی مرتبط با پروژه بوده، کارآمد و موثر باشند، بهم پیوسته بوده و ثبات داشته باشند و اگر قابل اجرا هستند بایستی ایمن و با کیفیت مطلوب باشند. بهره وری سایر ملاکها ممکن است که در خلال ارزیابی بر حسب ضرورت مورد آزمایش قرار گیرند. (پاراگراف 6 بالا را ملاحظه نمایید)

11-8-متدولوژی (Methodology) :

برای ارزیابی، یک متدولوژی خاص یا بهترین متدولوژی را نمی توان تعیین کرد. روشهای ارزیابی بستگی به فاکتورهای مختلفی از جنبه های بدست آمده، ملاک ها و معیار هایی که برای تعیین احکام و دستورات مورد استفاده قرار می گیرند، زمان موجود و خیلی فاکتورهای دیگر دارد. اطلاعات و داده ها بایستی برای حصول اطمینان از درستی و صحت آنها از معتبر بودن آنها و از قابلیت اتکا آنها از منابع مختلف و متفاوت به دست آیند بنابراین تمام مردم مبتلا به و کلیه اشخاصی که به نحوی از انحاء در مسئله ارزیابی ذیسه و ذیربط هستند مورد ملاحظه قرار می گیرند. در جایی که امکان دارد چنانچه نشانه ای از منابع احتمالی اطلاعات وجود دارد بایستی در کتابچه طراحی پروژه (TOR) خاطر نشان گردند. متدولوژی یا روش شناسی بایستی به روشنی و صراحت به مسائل گروههای اشاره شده زیر پردازد. بعنوان مثال زنان سرپرست خانواده و یا اشخاصی که معلول و ناتوان گردیده و زندگی میکنند. هر گونه محدودیتی که در روشهای انتخاب شده ارزیابی وجود دارد بایستی در کتابچه طراحی پروژه (TOR) اعلام گردد.

11-9-طرح کار، سازمان و موارد پشتیبانی:

کتابچه طراحی پروژه (TOR) بایستی حاوی یک برنامه شاخص برای ارزیابی باشد و ترکیب تیم ارزیابی را پوشش دهد و به مسائل گوناگون مانند بودجه، مسافرتها، امنیت و هماهنگی های لازم پردازد.

11-10-ملزومات گزارش:

کتابچه طراحی پروژه (TOR) بایستی گزارشات مورد نیاز جهت معرفی نتایج ارزیابی و یا هرگونه گزارش خاص دیگری شامل برنامه بندی واگذاری برای حصول اطمینان که ضرب العجل پروژه یا برنامه مشخص شده باشد را معرفی و اعلام نماید.

12-اجرای ارزیابی ها :

12-1- به کار گماردن ارزیابی کننده ها و کار با آنها:

ارزیابی ها بایستی به وسیله تیم های قابل قبول و واجد شرایط هدایت و اجرا گردند، این تیم ها طی مراحل و روشهای روشن که مجموعه تیم و همینطور تک تک پرسنل و

اعضا آنرا مورد شناسایی قرار میدهند انتخاب می گردند. اعضاء تیم ارزیابی بایستی تجربیاتی در زمینه مسائل فنی که در طرح ارزیابی به آنها توجه شده است در کشورهای مختلف و در مواقع گوناگون به دست آورده باشند تا بتوانند به کار گمارده شوند. کسب تجربه در موقعیتهای اضطراری و هنگامیکه ارزیابی برنامه های عملیات مین در محدوده کشورهای باشد که در آنها درگیری وجود دارد و یا تازه درگیری و جنگ در آنها خاتمه پیدا کرده و یا در دوره عدم ثبات سیاسی قرار دارند بسیار مهم است. در صورت امکان تیم های ارزیابی بایستی متشکل از زنان و مردان متخصص از کشور یا کشورهای منطقه یا مکانی که ارزیابی در آن انجام میگردد باشد.

هنگامی که ارزیابی کنندگان انتخاب میگردند ارتباطات بین آنها و طرف استخدام کننده بایستی به صورت متقابل و احترام آمیز و اطمینان بخش توصیف گردد. مسئولیتهای طرفین بایستی در یک موافقت نامه ای که محتوی مسائل مندرج در دفترچه طراحی پروژه و موضوعات زیر میباشد مشخص گردد.

الف) قیودات مالی

ب) جدول زمانی

اشخاص به کار گمارده شده و نقش آنها:

د) گزارشات و سایر برون دادهایی که بایستی توزیع گردند (با محتوای آنها)

ه) فعالیت هایی که باید به عهده گرفته شود (و) تقسیم مسئولیت ها (بعنوان مثال جلسات لجستیکی و تمهیدی در خلال انجام ماموریت برای کشورهای مبتلا به آلودگی میادین مین)

ز) راه کارهایی که باید انجام گردد

ح) استفاده از نتایج ارزیابی در نظر گرفته شده

در هر زمانی که ممکن شود ارزیابی کنندگان بایستی مورد پرسش قرار گیرند و به آنها زمان داده شود که یک طرح کار ارزیابی یا گزارش آغازین قبل از به عهده گرفتن ماموریت بمنظور تاکید تهیه نمایند. یا اگر لازم باشد پیشنهاد اصلاحی برای دفترچه طراحی پروژه بر اساس جلسات آغازین و بازدیدهای مقدماتی از اسناد و مدارک پروژه و داده ها، بودجه، امنیت در کشورهای که مورد بازدید قرار می گیرند و غیره ارائه نمایند.

اصلاحات و تنظیمات پیشنهادی دفترچه طراحی پروژه بایستی با طرف استخدام کننده که بایستی کلیه تغییرات هماهنگ شده را به صورت کتبی مورد موافقت قرار دهد مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

12-2- آماده سازی یک طرح کار ارزیابی:

آماده سازی یک طرح کار ارزیابی مستلزم انجام مصاحبه های اولیه، پرونده و تحقیقات اسنادی و تجزیه و تحلیل های مقدماتی است. طرح کار نیاز به سرمایه گذاری اساسی و قابل توجه و دقت دارد، اگرچه طرح کار تهیه شده بطور کامل میتواند اطلاعات کافی برای تجزیه تحلیل بیشتر کار که حتی قبل از بازدید از کارگاه و میدان به وقوع می پیوندد ارائه دهد، باوجود این، طرح ها کارها میتوانند از طرق مختلف با تاکید و تکیه بر جنبه های ویژه از جمله نوع ارزیابی که بایستی هدایت شود پیش نویس گردند. المانهای اولیه زیر بایستی معمولا در طرح کارها نوشته شوند:

الف) مروری بر طراحی و چشم انداز پروژه

ب) تفسیر تحلیلی تاریخی، محلی، منطقه ای و بافت کشوری

ج) شناسایی و تعیین هویت استفاده کنندگان از اطلاعات

ارزیابی و دلالت هایی بر تاکیدات ارزیابی

ه) تفسیر تحلیلی بر متدولوژی و منابع اطلاعات

و) معرفی شرکت کنندگان در ارزیابی، با تعریفی از نقش آنها

ز) جزئیات برنامه ریزی کار

ح) جزئیات گزارش کردن و گزارش نویسی

12-3- اداره کردن ارزیابی ها:

ارزیابیها باید به صورت حرفه ای و اخلاقی هدایت و اداره شوند و به کلیه اشخاصی که به نوعی در ارزیابیها ذیسهیم و ذیربط هستند فرصت مناسب جهت شرکت در ارزیابی ها داده شود و آنهایی که اطلاعات مورد نیاز را در اختیار می گذارند شرافتشان مورد احترام قرار گیرد و به محرمانه بودن اطلاعات ارائه شده توجه شود.

راه کارهای ارزیابی باید واقعی و دیپلماتیک بوده و جنسیت و احساسات فرهنگی مورد ملاحظه قرار گیرند و به هر دو مسئله یعنی هوشیاری و آگاهی و احترام به وقت اشخاص که از آنها خواسته شده است اطلاعات لازم را ارائه دهند توجه شود.

یافته های ارزیابی باید به خوبی مستند سازی شده و بر اساس روشهای مناسب از نظر معتبر بودن و اتکا به جنسیت و سن بطور جداگانه کلاسه بندی گردند. یافته های کلیدی بایستی در هر موقع که امکان پذیر گردد از طریق سه گوش سازی با ارائه دلیل و مدرک ثبت گردند. ارزیابی کنندگان بایستی از درستی و صحت تمامی مراحل ارزیابی اطمینان حاصل نمایند. آنها همچنین باید این مسئولیت را داشته باشند که اطمینان حاصل نمایند که ارزیابی ها مستقل، بی طرفانه و دقیق باشند.

متصدیان و مسئولین ارزیابی باید حداکثر توجه را از خودشان نشان دهند، خواسته های خود را از نظر زمانی به حداقل برسانند و به حق خصوصی بودن اشخاص احترام بگذارند.

معمولا متصدیان و مسئولین ارزیابی باید از ارزیابی اشخاص اجتناب نمایند بجز مواقعی که ارزیابی اشخاص زمینه ای برای موفقیت پروژه تلقی گردد.

متصدیان و مسئولین ارزیابی باید به اشخاصی که در ارزیابی زیربط و ذیسهام می باشند پیشنهاد دهند که نظرات و اطلاعات خود را پیرامون پایان ماموریت عملیات مین در کشور مبتلا به آلودگی به میداین مین و گلوله های عمل نکرده ارائه دهند. نظر خواهی موصوف باید موارد زیر را پوشش دهد:

الف) هدفهای ارزیابی

ب) موضوعات ویژه ای که عنوان شده است.

ج) هدایت و اداره ماموریت (شامل هرگونه مشکلی که وجود داشته باشد و چگونه آن مشکلات مرتفع گردد).

د) شناسایی مقدماتی از یافته های کلیدی به اضافه شرح کارهای باقی مانده که بایستی انجام گردد.

ه) تاریخ تخمین تهیه پیش نویس گزارش یا بخش های مرتبط با آن که در آن تاریخ جهت بازبینی اشخاص که در ارزیابی زیربط و ذیسهام هستند آماده خواهد شد.

12-4- گزارش دهی یا گزارش نمودن:

گزارشات ارزیابی باید به صورت منطقی و به گونه ای که حاوی قرائن و شواهدی براساس یافته ها، نتایج، درسها و توصیه ها باشد تهیه گردد و به دور از اطلاعاتی باشد که به تجزیه و تحلیل کلی پروژه بستگی ندارند. گزارش باید به شیوه ای ارائه شود که اطلاعات را قابل حصول و درک

نماید. خواننده و یا خوانندگان گزارش باید قادر باشند که مطالب زیر را از آن استنباط نمایند.

الف) منظور و قصد ارزیابی:

ب) دقیقا چه موردی ارزیابی شده است

ج) ارزیابی چگونه طراحی و انجام گردید

د) چه شواهدی کشف گردید

ه) شواهد چگونه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند

و) چه نتایجی به دست آمده است

ز) چه توصیه هایی به عمل آمده است

ح) چه درسهایی گرفته شده است

گزارش ارزیابی باید حاوی یک خلاصه اجرایی شامل موارد زیر باشد:

ط) شرح مختصری از موضوعی که باید مورد ارزیابی قرار گرفته شود.

ی) سابقه، موقعیت فعلی و شرح موضوع در مقابل سایر موارد مربوطه

ک) منظور و قصد ارزیابی

ل) هدفهای ارزیابی

م) منظور و قصد از خواندن گزارش به وسیله کسانی که به نحوی نسبت به ارزیابی ذیربط و ذیسهیم هستند

س) شرح کوتاهی از متدولوژی بکار گرفته شده شامل توضیح اصول برای گزینش متدولوژی، منابع داده های استفاده شده، جمع آوری داده ها و تجزیه تحلیل روشهای استفاده شده و محدودیت های عمده.

ع) مهمترین یافته ها و نتایج حاصله

ف) توصیه های عمده

گزارش ارزیابی باید بوسیله یک راه مناسب بر اساس قرائن موجود و مفاد مندرج در مدارک و اسناد پیرامون ارزشها، فرضیات، تئوریها، روشها، نتایج و تجزیه و تحلیل هایی که به صورت قابل ملاحظه ای بر تفسیر یافته های ارزیابی تاثیر می گذارند بحث نمایند.

گزارش باید شرح دهد که چه اشخاصی در پروژه نقش داشته، نقش آنها و کمک های آنها به موضوعی که مورد ارزیابی قرار گرفته شامل منابع مالی، کمکهای جنسی، مشارکت در یاری های فنی، در وقت کارکنان، آموزش، رهبری، طرفداری، لابی گری و هرگونه کمک و یاری از طرف سهامداران ابتدایی مانند جوامع و غیره چه بوده است. نهایتا باید تلاشهایی

صورت گیرد که به طور شفاف شرح دهد که چه اشخاصی برای چه خروجی هایی کمک و یاری رسانده اند. گزارش ارزیابی باید حاوی شرحی از ملاکها و معیارهایی که به وسیله متصدیان ارزیابی مورد استفاده قرار گرفته، باشد. همچنین این مسئله مهم است که مبانی و مواخذه از داوریهای شفاف و با ارزش تهیه شود. توضیح اصول برای عدم استفاده از یک معیار ویژه باید در گزارش شرح داده شود مانند هر گونه محدودیتی که در بکار بستن ملاک و معیار مورد نظر وجود داشته باشد. همچنین استانداردهای اجرا یا نقطه نشانه های استفاده شده در گزارش، شرح داده میشود. گزارش باید شرحی از متدولوژی برای اینکه استفاده کنندگان به نتایج مربوط به خودشان پیرامون کیفیت داده ها بر سند در خود داشته باشد. که شامل موارد زیر می باشد.

ص) منابع داده ها باید براساس تفکیک جنسیت و سن تنظیم شده باشند.

ق) شرح روشهای جمع آوری داده ها و تجزیه و تحلیل آنها
ر) شرح نمونه برداری (منطقه و جمعیتی که باید نمایانده شوند، توضیح اصول و مکانیک انتخاب، ارقام و شماره های انتخاب شده، محدودیتهای موجود در نمونه برداری)
ش) مرجع نشانه ها و نقاط اصلی که مربوط به پروژه هستند. (نشانه های قبلی، آمارهای ملی و غیره)
ت) تیم ارزیابی، شامل مشغله ها و گرفتاریهای مربوط به اعضای تیم

ث) طرح ارزیابی

خ) محدودیتهای کلیدی

پیوستها باید شامل موارد زیر باشند.

X) لوازم جمع آوری داده ها (شناسایی ها، چک لیستها و غیره)

Y) سیستمی برای حصول اطمینان از کیفیت داده ها

Z) در صورت نیاز شرح و بیان جزئیات بیشتر از محدوده های پروژه

دلایل لازم برای کمالات و مشکلات موضوعی که مورد ارزیابی قرار گرفته است، بویژه فشارهای وارده و بازدارنده و فاکتورهای توانا کننده باید معرفی گردند. گزارش تنهانبایستی به شرح اجرائی و برون آمدها و خروجی ها بسنده نماید بلکه بایستی یک تجزیه تحلیل قوی از علت ها،

فشارها و مصائب ، توانایی ها و فرصت ها به صورت مشخص در آن وجود داشته باشد . فاکتورهای بیرونی که به معلومات پروژه کمک کردند و مشکلاتی که برسر راه پروژه وجود داشت باید معرفی و مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرند .

اعضای تیم ارزیابی بایستی خودشان را از قضاوت‌های مخصوص و توصیه ها به دور نگهدارند . هرگونه اختلاف نظر غیر قابل حل در درون تیم های ارزیابی باید در گزارش اعلام گردد . هرگونه درگیری در علایق و منافع به صورت باطنی و ظاهری باید به صورت روشن و کامل به همراه شرحی از گامهایی که در حصول اطمینان از اینکه این درگیری در یافته ها و نتایج ، درسها یا توصیه ها اثر نداشته است اعلام گردد . متصدیان و مسئولین ارزیابی همچنین باید هرگونه علایق واقعی و احساس کردنی که در اشخاصی که به نحوی در پروژه ذیربط و ذیسه‌م هستند وجود دارد یا اطلاع داده شده است که در چه موردی این درگیریهای واقعی و احساس وجود دارند و بصورت کشف نشده باقی مانده است باید گزارش نمایند که آیا این درگیریها در یافته ، نتایج ، درسها و یا توصیه ها توانسته اند نفوذ کرده و یا اثر بگذارند و از درون ، خروجی های ارزیابی را مخدوش کرده باشند .

ارزیابی ها باید به گونه ای طراحی شوند که همه اشخاص ذیربط و ذی سهم در پروژه بتوانند قبل از اینکه گزارش نهایی گردد به گزارش دسترسی داشته باشند و بتوانند بخش و یا بخش هایی از گزارش را متناسب تر نمایند . برای حصول اطمینان از این مسئله کانالهای گوناگون اطلاعات ممکن است لازم باشد که در هنگام انتشار اطلاعات ، مورد ملاحظه قرار گیرند . از اشخاص ذی سهم در پروژه بایستی دعوت به عمل آید و برای اصلاح هرگونه اشتباه واقعی یا حذف بعضی از موارد در یافته های ارزیابی و گفتگو پیرامون تجزیه و تحلیل نتایج ، درسها و توصیه ها معرفی گردند .

12-5- انتشار گزارشات ارزیابی ها :

انتشار گزارشات ارزیابی ها باید تماما یا بخشی از آن ها برای کلیه اشخاصی که به نحوی نسبت به پروژه و یا برنامه ذیسه‌م و ذیربط هستند منتشر و در دسترس سایر اشخاصی که در جامعه عملیات مین روشهای گوناگون انتشار اطلاعات رامورد استفاده قرارمی دهند قرارگیرند .

اطلاعات حساسیت بر انگیز تجاری و موارد محرمانه باید به صورت جداگانه به سازمان های تعیین کننده کار و ماموریت

برای تفویض امکان توزیع گسترده تر گزارش اصلی ارسال کردند. اگر متصدیان ارزیابی قرائن و شواهد معتبر و موثقی از قلب و کلاه برداری، هدایت نادرست، عدم استفاده صحیح از نیروها و خشونت های حقوق بشری به دست آوردند آنها باید موضوع را به صورت محرمانه به سازمانهای تعیین کننده کار و ماموریت و یا سازمان های مناسب و مسئول دیگر ارجاع دهند. چنانچه سازمان تعیین کننده کار و ماموریت نخواهد که گزارش ارزیابی به کسانی که در پروژه و یا برنامه زیربط و ذیسه هم هستند ارسال گردد یا به صورت کلی در حوزه و قلمرو عمومی پخش گردد آنگاه متصدیان ارزیابی ممکن است خلاصه و چکیده ای از گزارش ارزیابی به صورت استاندارد و صریح تهیه نمایند (که باید با توجه به این یادآوری خلاصه مذکور نوشته شود)

برای حصول اطمینان از اینکه گزارشات ارزیابی برای کسانی که ممکن است از آنها استفاده بهینه نمایند در دسترس می باشد سازمانهای مسئول و تعیین کننده کار و ماموریت باید گزارشات ارزیابی یا خلاصه و یا چکیده مجمل و صریح آن را برای سازمان GICHD جهت وارد کردن در بانک اطلاعات تحقیق و گزارشات ارزیابی ارسال نمایند. آدرس ایمیل سازمان مذکور به شرح زیر میباشد.

WWW.gichd.org/links-information-database-research-and-evaluation-reports/

13- پیگیری و تعقیب توصیه های ارزیابی:

مدیران پروژه و یا برنامه باید به توصیه های منتج از ارزیابی توجه نموده و واکنش نشان دهند. این مسئله ممکن است مستلزم یک فرم پاسخگویی مدیریت، طرح کار و یا موافقت باشد که به وضوح مسئولیت ها و جوابگویی هارا نشان دهد. پیگیری و تعقیب و اجرای توصیه های ارزیابی که به وسیله مدیریت پروژه یا برنامه مورد قبول واقع شده است باید به صورت سیستماتیک انجام گردد. گزارش دوره ای پیرامون وضعیت اجرای توصیه های ارزیابی باید تهیه و به مسئولین دولتی و یا سرپرست سازمان ارائه گردد.

14- حقوق و وظایف نهاد های مربوط به ارزیابی:

1-1- عمومی:

سازمان دولتی مسئول عملیات مین، مرکز مین زدایی، سازمانهای اجرایی و سایر نهادهای مربوط به ارزیابی

ملزم میباشند که برای نتایج به دست آمده که به وسیله منابع عمومی (چه منطقه ای و چه بین المللی) که در اختیار آنان قرار گرفته است ذکر علت نموده و دلایل موجه اقامه نمایند. ارزیابی یک هسته مرکزی در دایره ذیحسابی محسوب می گردد.

برای راهنمایی و برای توسعه و هماهنگی و چگونگی نوشتن چکیده ارزیابی ها و روش های انجام ارزیابی ها به آدرس ایمیل های زیر مراجعه نمایید.

www.sdc.admin.ch/resources/deza-product-en-1496.doc

www.acdi-

[cida.dc.calint/images.nsf/VLUimages/performance/3/\\$file/number-9.pdf](http://cida.dc.calint/images.nsf/VLUimages/performance/3/$file/number-9.pdf)

نهادهای مرتبط با ارزیابی ملزم به این هستند که با تیم ارزیابی هماهنگی نموده و به آنها آگاهی های کافی بدهند و فرصتهای لازم جهت انجام تجدید نظر و ارائه تفسیر و تعبیر بر روی دفترچه طرح را ارائه نمایند و همچنین مسائل بیشتری از ارزیابی را پیشنهاد و یا سوالاتی را که مایل هستند در دفترچه طرح پروژه آورده شود مطرح نمایند. نهادهای مرتبط با ارزیابی این حق را هم دارند که از تیم های ارزیابی این انتظار را داشته باشند که توجه لازم به مدت زمانی که مدیریت و کارکنان مدیریت مذکور درخواست می کنند داشته باشند.

14-2- فرصتها :

ارزیابی ها یک فرصت خوبی برای شناخت موفقیت هایی که به آن دست پیدا میشود تامین مینمایند، تشخیص ادامه کار با شرایط موجود و یا اضافه نمودن پشتیبانیها را از طریق اعانه کنندگان و همچنین حکومت تسهیل می بخشد. همچنین ارزیابی ها یک فرصت بسیار مناسب را تامین مینمایند که نهاد های ارزیابی نقطه نظرات خود را پیرامون متصدیان ارزیابی بی طرف شرح دهند و به آنها بگویند که پروژه با چه کیفیت و چه برنامه ای و با چه خط مشی طراحی شده است و پیش بینی کنند که چه اتفاقاتی وقوع دارد که ممکن است مشکلات اجرایی به وجود بیاید و یا برعکس فرصتهایی را ایجاد نماید و همینطور تغییراتی را که در بهبود و وضعیت اجرایی پروژه لازم است به آنها توصیه نمایند.

نهادهای ارزیابی اغلب این فرصتها را میتوانند به وسیله مسایل زیر ایجاد نمایند:

الف) یک سیستم مناسب در محل جهت نظارت و کنترل پیشرفت کار براساس هدفهای طرحریزی شده (بروندادهای و نتایج و فشارهای تحمیل شده)

ب) مستند کردن مشکلاتی که در حین اجرا با آن مواجه میشوند و گامهایی که در جهت رفع آنها برداشته میشود.

ج) ارائه انتقادهای سازنده برای پیش نویس دفترچه طراحی پروژه ارزیابی به جهت حصول اطمینان از اینکه اغلب مسائل بحرانی مورد نظر آنها در آن دفترچه قرار بگیرد.

د) آماده نمودن خودشان برای ماموریتهای ارزیابی.

ه) تهیه کردن انتقادهای سازنده برای پیش نویس گزارش ارزیابی.

15-مسئولیت ها :

15-1- مسئولیتهای سازمان ملل متحد:

در هنگامیکه سازمان ملل متحد بجای مقام مسئول دولتی عملیات مین یا در مقام پشتیبانی مسئول دولتی عملیات مین یا مرکز مین زدایی کشور در جهت توسعه ظرفیت عملیات مین آن کشور فعالیت مینماید، باید به صورت دوره ای (مثلا سه بار در سال) اطمینان حاصل نماید که به صورت مستقل ارزیابی یک پروژه یا یک برنامه رابرای دولت آن کشور که آنرا پذیرفته است انجام میدهد.

در صورتیکه کاربرد داشته باشد، سازمان ملل اطمینان حاصل خواهد کرد که نتایج ارزیابی ها به نهاد هایی که در ارزیابی ذیربط و ذیسهیم هستند منتشر شده و در دسترس آنها قرار دارد و آنکه آن اقدام بر اساس توصیه های بعمل آمده و آموزه های آموخته شده از ارزیابی صورت می پذیرد؟

15-2- مسئولیت های ارگان مسئول عملیات مین در کشور:

مسئول دولتی عملیات مین یا سازمانی که به جای آن فعالیت می نماید باید پیرامون مسائل زیر اقدام نماید.

الف) برنامه ها و پروژه های ارزیابی عملیات مین را تشویق نموده و اطمینان حاصل نماید که سازمانهای عملیات مین تدارکات لازم برای پروژه های ارزیابی را آماده ساخته اند.

ب) اطمینان حاصل نماید که منافع گوناگون نهاد ها و اشخاصی که در ارزیابی ها سهمیم و ذیربط میباشند شامل

جوامع مبتلا به الودگی های عملیات مین، نمایندگان می، اعانه دهنده که عملیات مین را پشتیبانی می نمایند، حکومت و ارگانهای پشتیبانی کننده آن مانند سازمان دولتی عملیات مین (NMAA) و مرکز مین زدایی کشور (MAC) و آژانس های اجرایی تامین میشود

ج) فعالیتهای خودش را بعنوان بخشی از طرح عملیات مین کشور مورد ارزیابی قرار دهد

د) تبادل اطلاعات را بوسیله توزیع گزارشات ارزیابی و درسهای آموخته شده در میان سایر سازمانهای عملیات مین و سایر سهامداران تسهیل نماید. مانند حکومت دولتی و اعانه کنندگان. اطمینان حاصل نماید که هیچ گونه تخطی در زمینه محرمانه بودن اسناد و مدارک صورت نگرفته است. این مقام ممکن است که نتایج را گردآورده و انتشار آنها را به عنوان درسهای گرفته شده تلقی نماید.

ه) اطمینان حاصل نماید که در جهت اجرای دست آوردهای ارزیابی ها اقدامات لازم صورت می پذیرد.

15-3- مسئولیت های سازمان های عملیات مین:

سازمانهایی که پروژه های عملیات مین را اجرا می نمایند:

الف) بایستی پیشرفت های خودشان را با مقایسه هدفها مورد ارزیابی قرار دهند و همچنین باید نتایج و برون دادها را مورد بررسی قرار دهند و در صورت امکان فشارهایی که مداخلات آنها در جنسیت های مختلف شامل مردان و زنان و سایر اقشار جامعه وارد می آورد را ارزیابی نمایند. آنها باید به اندازه کافی برای طرح ریزی منابع مورد نیاز را فراهم نمایند.

ب) بایستی اطمینان پیدا کنند که کلیه اشخاص ذیسهام و ذیربط در مراحل ارزیابی دخالت می نمایند. به ویژه آنها باید اطمینان پیدا کنند که جامعه در مراحل مختلف ارزیابی مشارکت نموده و در این خصوص برای بالا بردن سطح ظرفیت های احاد جامعه و کارکنان سازمانهای عملیات مین تشویقات لازم را اعمال و به عملیات ارزیابی به عنوان یک پروسه آموزشی توجه نمایند.

ج) بایستی اطمینان پیدا کنند که متصدیان ارزیابی شامل مشاوران جدا از سازمان اجرایی بطور صحیح از چگونگی پروژه آگاهی پیدا کرده و مورد حمایت و پشتیبانی قرار میگیرند و به صورت حرفه ای و روشهای بی طرفانه عمل کرده

و عملیات ارزیابی را براساس استانداردهای درون کشوری انجام می دهند.

د) بایستی اطمینان پیدا کنند که نتایج حاصل از ارزیابی مورد استفاده قرار می گیرند. ارزیابی بایستی با نیازهای شناسایی و مراحل طرح ریزی پروژه مرتبط باشد و اطمینان حاصل شود که اقدامات پیگیرانه ای بر این اساس انجام می گیرد.

ه) بایستی اطمینان پیدا کنند که نتایج حاصل از ارزیابی منتشر شده باشند و این گزارشات به صورت واضح و روشن در اختیار سازمان ها و اشخاص ذیربط قرار می گیرند (در صورت لزوم باید از طریق سازمان ها و اشخاصی که در ارزیابی ذی سهم و ذیربط هستند مورد موافقت قرار گیرد) و دیگر اینکه آموزه های عمومی به دست آمده از طریق سازمان دولتی عملیات مین یا مکانیسم های دیگرهماهنگ کننده عملیات مین در اختیار سازمانهای ذیربط قرار می گیرد.

15-4- مسئولیتهای اعانه دهندگان:

سازمانهای اعانه کننده در موقعیکه به آنها ارتباط دارد بایستی اطمینان پیدا کنند که پروژه ها دارای یک مولفه ارزیابی می باشد و منابع لازم جهت به عهده گرفتن آن در پروژه های مذکور وجود دارد. آنها همچنین پروژه هایی را که از نظر مالی پشتیبانی می نمایند باید مورد ارزیابی قرار دهند و باید یافته ها و توصیه های ارزیابی را برای پشتیبانی مالی برنامه های عملیات مین آینده مورد توجه قرار دهند.

15-5- مسئولیتهای تیم ارزیابی:

هنگامیکه مسئولیت یک تیم ارزیابی ممکن است بسته به نوع و هدفهای ارزیابی عملیات مین متفاوت باشد کارهای پر اهمیتی که تیم ارزیابی ممکن است در خلال ارزیابی ها به عهده بگیرد ذیلا به عنوان راهنمایی عمومی اعلام می گردد:

الف) بررسی کلیه اطلاعات به دست آمده از ارزیابی ها و مطالعات تعهداتی از این دست که قبلا به انجام رسیده است و ترکیب آنها با یکدیگر.

ب) شناسایی و مشاوره با طیف وسیعی از سهام داران و کسانی که در پروژه و یا برنامه ها ذیربط می باشند، شامل حکومت، اعانه دهندگان، متصدیان عملیات مین و جامعه

غیر نظامی که مشغول به انجام فعالیت های تحکیم و توسعه صلح می باشند.

ج) تجزیه و تحلیل تعهدات و الزامات حکومت که در زمینه عملیات مین به عهده گرفته است (تصویب پیمان ها، وضعیت و حالت های اجرای آنها) و هرگونه تغییراتی که اگر کشور تعهدات داخلی خود را افزایش دهد به وقوع خواهد پیوست. د) جمع آوری اطلاعات به صورت مستقیم از مردان و زنانی که استفاده کننده از محیط قلمداد می گردند.

ه) تجزیه و تحلیل ساختار موجود برنامه و یا پروژه ای که باید در سطح عملیاتی و مصلحت اندیشی و تدبیر شامل تجارتي و عملیات بشر دوستانه، طرز حکومت و مکانیزم های هماهنگ کننده و مدیریت کیفیت مورد ارزیابی قرار بگیرد.

مرکز بین المللی مین زدایی بشر دوستانه ژنو GICHD د ربانک اطلاعاتی خود حدود صدها گزارش از مطالعات و ارزیابی های عملیات مین را در اختیار دارد . ادرس ایمیل این مرکز عبارتست از

WWW.gichd.org/links-information-database/research-and-evaluation-reports

و) بررسی ماهیت و فضای تکنیکی و ظرفیت مدیریتی. ز) بحث پیرامون ارجحیت ها و هدف های اعانه کنندگان . ح) بررسی صف آراییی فعلی و گذشته منابع برای پروژه یا برنامه ، شامل اولویتها ، پاسخگویی و شفافیت ط-تهیه توصیه ها برای آینده ، در نظر گرفتن آموزه های به دست آمده و سیر وقایع جاری در جهت دسترسی به منابع . ی) یک پارچه کردن تفسیرها و تعبیرهای سازمانها و اشخاص ذیربط و ذیسهه در برنامه یا پروژه و گنجاندن آنها در قالب ارزیابی. ک) ارائه و انتشار گزارش نهائی ارزیابی.

16- پیوستها :

پیوست الف:

مواخذ و منابع معمول:

اسناد و مدارک اصولی و معیاری زیر حاوی مواردی هستند که از طریق مراجعه به آنها مفاد مندرج در این استانداردها تدوین و تشکیل گردیده است. در مواخذی که اخیراً تجدید چاپ شده اند سعی شده است که از اصطلاحات قبلی استفاده نشود و به تایید کنندگان این استاندارد توصیه شده است که از مطالب مندرج در آخرین چاپ بهره برداری شده باشد. در مواخذ و منابعی که اخیراً مورد تجدید چاپ قرار گرفته اند دقت شده است که از اصطلاحات آخرین چاپ آنها بهره برداری گردد. عناصر سازمان بین المللی استاندارد (ISO) و کنسرسیوم جهانی مهندسی (IEC) فهرست اسناد و مدارک معتبر ISO و EN را نگهداری می نمایند.

الف) IMAS شماره 04.10 (لیست اصطلاحات ، تعاریف و اختصارات عملیات مین)

ب) Development assistance committee (DAC) (کمیته توسعه مساعدت) از 29 نفر اعضاء تشکیل شده است که برای ارزیابی توسعه کمک های بشر دوستانه که بوسیله ارگانی به نام Organization for Economic and Cooperation Development (OECD) اختصاص داده میشود مورد استفاده قرار می گیرد. OECD در سال 1991 میلادی تشکیل شده است.

ج) DAC , راهنمایی های این کمیته برای ارزیابی کمک های بشر دوستانه در وضعیت های اضطراری پیچیده به سازمان OECD در سال 1999 میلادی.

د) DAC, فهرست اصطلاحات کلیدی در ارزیابی و نتایج بر اساس مدیریت سازمان OECD در سال 2002 میلادی

ه) (united nations evaluation group) UNEG

گروه ارزیابی مزبور در سازمان ملل متحد، استانداردهای لازم جهت ارزیابی را در سیستم سازمان ملل متحد ارائه می نماید.

و) UNEG، نرمهای لازم برای ارزیابی د سیستم سازمان ملل

بایستی از آخرین ورژن و یا آخرین ویرایش منابع و مواخذ فوق استفاده شود. در مرکز مین زدائی بشر دوستانه ژنو (GICHD) کپی همه مواخذ و منابع استفاده شده در این استاندارد نگهداری می شود. فهرست آخرین چاپ کلیه استانداردهای IMAS و راهنماییها و منابع و مواخذ توسط GICHD نگهداری می شود و می توانند از طریق وب سایت IMAS (WWW.mineactionstandards.org) مورد بهره برداری قرار گیرند مسئولین مین زدایی دولتی کشورها، کارفرمایان عملیات مین و سایر گروههای علاقه مند و سازمانهای زیربط باید قبل از شروع برنامه های عملیات مین کپی استانداردهای IMAS را کسب و مطالعه نمایند.

وب سایت های کلیدی:

بانک اطلاعات برای گزارشات ارزیابیها و تحقیق پیرامون عملیات مین:

www.gichd.org/links-information-database/research-and-evaluation-reports

تقویم ارزیابیها و مطالعات عملیات مین

www.gichd.org/calendars/evaluations-and-studies-calendar

ثبت اصلاحات:

مدیریت اصلاحات IMAS:

سری استانداردهای بین المللی عملیات مین بر مبنای هر سه سال یکبار مورد تجدید نظر رسمی قرار می گیرند، بهره وری از این تجدید نظر به دلایل ایمنی عملیات مین زدائی و کارائی یا به خاطر مقاصد ویرایشی مانع انجام اصلاحات در خلال این دوره سه ساله نمی گردد.

در حالیکه اصلاحات انجام می گرفته به هرکدام از اصلاحاتی که در این استاندارد بین المللی عملیات مین به عمل آمده است، یک شماره اختصاص و تاریخ انجام آن و شرح کلی چگونگی اصلاح در جدول زیر نشان داده شده است. همچنین این اصلاحات در بالای صفحه اول (جلد نشریه) با درج تاریخ و شماره های اصلاحات ارائه شده نشان داده شده است.

هرگاه عملیات تجدید نظر هر کدام از استانداردهای بین المللی عملیات مین به انجام برسد چاپ جدید آن ممکن است منتشر گردد. اصلاحات بعمل آمده تا تاریخ چاپ جدید به آن الحاق و از جدول ثبت اصلاحات پاک می گردند. ثبت اصلاحات جدید بعد از انجام تجدید نظرهای بیشتر دوباره آغاز خواهد گردید.

استانداردهای بین المللی عملیات مین اصلاح شده اخیر ورژن هایی هستند که در وب سایت IMAS گنجانیده شده اند.

آدرس وب سایت

WWW.mineactionstandards.org

شماره	تاریخ	شرح اصلاحات
1	اول مارس سال 2010 میلادی	1- تعریف جدید سازمان دولتی عملیات مین (NMAA) 2- ادرس جدید سرویس عملیات مین سازمان ملل متحد (UNIMAS) 3- شرح مختصر اضافه شده جهت حصول اطمینان جنسیت مسائل مربوط به CCM پیمان منع استفاده از بمبهای خوشه ای (Convention on cluster munitions) 4- حذف پیوست B و موخذ آن از ماده 3
2	اول اوت سال 2010 میلادی	1- تجدید نظر برای اثرات توسعه IATG 2- اصطلاحات جزئی چاپی

<p>1-تاثیر IMAS جدید کاهش زمین های مشکوک (new land release) مورد تجدید نظر قرار گرفت.</p> <p>2-شمارگان اصلاحات در عنوان و سر مقاله درج گردید.</p>	<p>ژوئن اول 2013</p>	<p>3</p>
---	------------------------------	----------